

BUTOIUL LUI DIOGENE ȘI COIFUL ROMAN

D-ALE CARNAVALULUI de I.L. Caragiale • Teatrul Dramatic "Marla Filotti" din Brăila • Data premierii: 14 octombrie 1990 • Regia: Mihai Lungeanu • Scenografia: Radu Corciova • Distribuția: Mircea Valentin (Nae Girimea), Bujor Macrin (Iancu Pampon), Marin Benea (Mache Răzăchescu), Florin Chirpac (Catindatul), Adrian Năstase (lordache), Nicolae Țăranu (Un Iplstat), Ildy Năstase (Didina Mazu), Liliana Ghiță (Mița Baston), George Șofrag (Un chelner, Un sergent), Mioara Tîrzioru (O mască).

În studiul său despre D-ale carnavalului din Caragialliana, Șerban Cioculescu afirmă că această piesă "trebuie neapărat văzută înainte de a fi citită". De ce? Pentru că, motivează dominația-sa, "la lectură ea riscă să rămână nedescifrată". Desprindem de aici, mai întâi, preponderența vizualului în recepția acestei piese, dinamismul spectacular încorporat în structura ei, faptul că jocul, delicile jocului prevalează asupra intrigii și a caracterelor. Ba chiar și dialogul e supus aceluiași ritm viu, frenetic, care nu lasă prea mult timp de exprimare, de gândire, prins într-o mișcare amețitoare de replici scurte, strînse, ca brațele partenerilor de dans. N-ați observat că, spre deosebire de Noaptea furtunoasă și Scrisoarea pierdută, în D-ale carnavalului nici un personaj n-are timp de monolog? Peripețiile se derulează prea iute pentru a mai găsi răgaz de așa ceva și multiplicarea lor trebuie percepută neapărat cu ochiul, mai ales cînd e vorba de măști și costume de carnaval. Desprindem, apoi, reciproca - imposibilitatea de a descifra total și corect

comedia, numai în limitele lecturii. Ea își dezvăluie sensurile și savoarea abia cînd aripa fanteziei bate liberă și îndrăznește peste cuvintele fixate cu meșteșug în text. Asta putem zice noi că și explică o anumită "marginalizare" a textului în ierarhia valorică a operei lui Caragiale, pe timp de aproximativ opt decenii, pînă la binecunoscuta montare a lui Lucian Pintilie de la Teatrul "Bulandra", care i-a dat, nesperat și uluitor, adevărata bătaie de aripă. De atunci, farsa a început să fie socotită genială, iar montările ei, multe eliberate de inhibiții, veritabile exegeze regizorale în unele cazuri.

O oarecare exegeză încearcă acum la Brăila regizorul Mihai Lungeanu și numai o împrejurare nefericită l-a împiedicat să pună punct și să dea contur mai clar întreprinderii sale (e vorba de regretabila pierdere a unui actor pretuit, în timpul repetițiilor cu piesa de deschidere a stagiunii, ceea ce l-a obligat pe regizor să treacă repede, fără răgazul aprofundării, la pregătirea celei de-a doua, de care ne ocupăm). O exegeză pornind, poate, de la verdictul venerabilului Zaharia Trahanache, "ai, ce coruptă societate...", transformat, aici, în "ai, ce zănatecă!" Dar nu teza ca atare l-a interesat în primul rînd pe regizor, ci jocul, dezlănțuirea zănatecă, ceea ce se și potrivește acestei farse de carnaval. Jocul are vioiciune, inventivitate și în bună măsură umor. Ce n-are? Ce-ar mai trebui? Nuanțări și clarificări de ordinul expresiei, pentru a o face și verosimilă și gustată pe linia autenticității. De pildă decorul pentru toate cele trei acte, un spațiu sordid de mahala, unde cocioabele cad una într-alta, ca într-o gîltuire, cu o cișmea pe uliță. Putem accepta ideea, totuși nu sîntem convingi că era cea mai oportună (de unde mai

pleacă suita personajelor noastre de carnaval, dacă balul se ține, potrivit decorului, în casa lui Nae Girimea?). Apoi, penelul scenografului Radu Corciova doar a schițat sordidul, fără a oferi și sugestia lui. În altă ordine de idei, în ritmul îndrăcit al carnavalului, schimbarea costumelor oferă pentru cinci dintre eroii noștri soluția variațiilor pe aceeași temă comică, ceea ce sporește pentru noi (trebuie să sporească) tensiunea așteptării. S-a obținut ritmul îndrăcit, dar nu și gradația acestor variațiuni, în precipitarea generală, cam gălăgioasă, acestea neatingînd savoarea. Punctul de inspirată fuziune între fantezie și expresie se realizează în relația cuplului Pampon-Crăcănel, bine gradată pe parcursul acțiunii și cu efecte maxime în întîlnirea din actul doi, cînd, pentru carnaval, flecare se poate înveșmînta cum vrea. Pampon (Bujor Macrin) apare cu un coif de militar roman pe cap, Crăcănel (Marin Benea), mînat de frică, găsește un butoi fără fund în care intră ca într-un scut circular și infailibil. Caută și el un om, care la rîndul lui îl caută ("eu sînt Bibicul, nene Iancule"), parafrază grotescă la adresa destinului care nu ia pentru toți ipostaza filozofică a întrebării lui Diogene. Scena e deosebit de savuroasă, furia războinică a lui Bujor Macrin completîndu-se ingenios, prin contrast, cu tremurul și disperarea sufocată a lui Marin Benea. Mai notăm impetuoșitatea Liliane Ghiță în creionarea scenică a Miței Baston, aerul de fante sassistit al lui Mircea Valentin în Nae Girimea. Ildy Năstase (Didina) și Adrian Năstase (lordache) se situează în contur, dar nu și în substanță comică; Florin Chirpac (Catindatul) caută comical acolo unde nu e.

C.PARASCHIVESCU

Marin Benea

